

НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ ЖУРНАЛ «ОБЛІК І ФІНАНСИ»
ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ (РЕСПУБЛІКА МОЛДОВА)
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ДИНАМІЧНОЇ РИНКОВОЇ КОН'ЮНКТУРИ

*Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
(27 грудня 2019 р., м. Київ)*

Посвідчення УкрІНТЕІ № 742 від 5 грудня 2019 року

Київ
ТОВ «ВІПО»
2019

УДК 005:005.412:330.526.3

У 66

Матеріали публікуються в авторській редакції

Рекомендовано до друку Редакційною колегією
журналу «Облік і фінанси» (протокол № 6 від 28.12.2019 р.)

У 66 **Управління розвитком підприємств в умовах динамічної ринкової кон'юнктури:** матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (27 грудня 2019 р.; м. Київ) / Відпов. за вип. С. Остапчук. К.: ТОВ «ВІПО», 2019. 320 с.

Вміщені у збірнику доповіді торкаються теоретичних і практичних аспектів управління розвитком підприємств в умовах динамічної ринкової кон'юнктури. Зокрема, серед об'єктів наукових досліджень: кодекс етики професійного бухгалтера; інвестиційна політика підприємства; цифровий маркетинг та інноваційні технології просування бізнесу; інструменти управління конкурентоспроможністю підприємств та організацій; розвиток нестандартних форм зайнятості та інші.

Видання призначене для науковців, практиків, викладачів, аспірантів і студентів економічних спеціальностей, а також для широкого кола читачів, які цікавляться розвитком економічної науки.

У 66

Управление развитием предприятий в условиях динамичной рыночной конъюнктуры: материалы Междунар. науч.-практ. конф. (27 декабря 2019 г.; г. Киев) / Отв. за вып. С. Остапчук. К.: ООО «ВІПО», 2019. 320 с.

Содержащиеся в сборнике доклады касаются теоретических и практических аспектов управления развитием предприятий в условиях динамичной рыночной конъюнктуры. В частности, среди объектов научных исследований: кодекс этики профессионального бухгалтера; инвестиционная политика предприятия; цифровой маркетинг и инновационные технологии продвижения бизнеса; инструменты управления конкурентоспособностью предприятий и организаций; развитие нестандартных форм трудоустройства и другие.

Издание предназначено для научных работников, практиков, преподавателей, аспирантов и студентов экономических специальностей, а также для широкого круга читателей, интересующихся развитием экономической науки.

УДК 005:005.412:330.526.3

© Журнал «Облік і фінанси», 2019

© Автори, 2019

2. Fitters P. Farm Business Planning. URL: <https://www.teagasc.ie/rural-economy/farm-management/financial-analysis/farm-business-planning/>
3. Usher Greg S. Next decision node (NDN) planning: an ambidextrous planning model. International Journal of Managing Projects in Business. 2019. № 8. P. 30-36.
4. Warren E. A new farm economy. URL: <https://medium.com/@teamwarren/a-new-farm-economy-8db50fac0551>

СТАЛІНСЬКА О.В., д.е.н., професор,
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

ДРАЧУК Ю.З., д.е.н., професор,
провідний науковий співробітник,
Інститут економіки промисловості НАН України

СНІТКО Є.О., к.т.н., доцент,
зав. кафедри менеджменту,
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

ЩОДО НАПРЯМІВ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ВИКОРИСТАННЯ ВІДХОДІВ МЕТАЛУРГІЙНОГО ВИРОБНИЦТВА, ЗАЛУЧЕННЯ ЇХ У ВТОРИННЕ ВИРОБНИЦТВО

Однією з провідних галузей вітчизняної економіки України залишається дотепер гірничо-металургійний комплекс (ГМК). За розрахунками Всесвітньої сталеві асоціації Worldsteel, одне робоче місце в металургії забезпечує створення 7,1 робочого місця в інших галузях. Тобто 130 тис. працівників, зайнятих у вітчизняній металургії, гарантують ще приблизно мільйон робочих місць.

Україна традиційно вважається металургійним нетто-експортером. Зокрема, минулоріч експортувалося 78,5% обсягу виробленої металопродукції. При цьому, на жаль, у структурі експорту, як і раніше, домінувала продукція з відносно низькою доданою вартістю – напівфабрикати, частка яких у 2018 р. становила 43% від загального експорту металовиробів (на рівні 2017 р.). Тому зрозуміло, що стабільність української металургійної галузі насамперед залежить як від ситуації на світовому ринку сталі, так і від якості та конкурентоспроможності її продукції.

Україна належить до групи країн із несприятливими стартовими умовами, оскільки її економіка є дуже енерго- та ресурсовитратною і продукує неприпустимо великі обсяги відходів. Для більш прискореного й ефективного переходу України до сталого розвитку доцільне першочергове його запровадження на промислових підприємствах, бо саме вони значно впливають на вирішення завдань забезпечення сталого розвитку регіонів і країни в цілому [1].

Гірничо-металургійний комплекс України є однією із провідних бюджетоутворюючих галузей, що обумовлює темпи зростання національної економіки. З того моменту, як Україна стала незалежною державою, металургійна галузь пройшла певний шлях змін і перебудови. Корпоративна революція в галузі, зміна власників, втрата державою керівництва стратегічними підприємствами, зношеність основних фондів призвели до значного погіршення конкурентних позицій підприємств ГМК України та стабільності держави в цілому. Незважаючи на вагомую роль в економіці й високий експортний потенціал, ситуація в галузі ускладнюється тим, що екологічна та соціальна політика українських металургійних підприємств не відповідає критеріям, досягнутим в економічно розвинених країнах: викиди шкідливих речовин на тонну готової продукції істотно вище, а частка заробітної плати робітників і витрат на соціальні заходи у структурі валових витрат істотно нижче, як зазначено в роботі [1].

Основним напрямом пошуку шляхів вирішення проблем у сучасній економіці стала парадигма сталого розвитку, яка набула поширення у другій половині ХХ ст. завдяки діяльності ООН. Її суть зводиться до забезпечення задоволення поточних потреб без втрати можливості їх задоволення в майбутньому, що на практиці зводиться головним чином до врахування екологічних та соціальних пріоритетів разом з економічними. Ці принципи стали поступово проникати й у практику управління промисловими підприємствами, переважно в розвинених країнах, як зазначається там же [1].

Новою економічною моделлю на цей час є циркулярна економіка, в якій акцент робиться на повторне використання матеріалів, а також на створення доданої вартості за допомогою послуг та інтелектуальних рішень. Циркулярна економіка передбачає, що ланцюг створення вартості організований так, що виходи одного ланцюга стають входами для іншого, знижуючи залежність від нових видів сировини.

Основні принципи економіки замкнутого циклу засновані на відновленні ресурсів, переробці вторинної сировини, переході від викопного палива до використання відновлюваних джерел енергії. Переходом від старої лінійної моделі економіки до циркулярної передбачено як створення нових ринкових ніш (промдизайну, інжинірингу, ремануфактурингу, переробки, сервісу), а також нових бізнес-моделей. Україна може стати східноєвропейським хабом у цій новій реальності, долучившись до її побудови на ранній фазі. Але для виходу на цей якісно новий рівень ресурсної ефективності знадобляться технологічні інновації та зміна шаблонів поведінки, масштабні інвестиції та спеціальні пакети державного стимулювання.

Енерго- та ресурсозбереження, скорочення викидів вуглецю, створення нових робочих місць, модернізація структури економіки, еволюція бізнес-моделей та підвищення конкурентоспроможності на глобальній арені – це все потенційні наслідки впровадження циркулярної економіки.

Найбільші обсяги відходів накопичуються у видобувній (вугільні терикони, відвали порожньої породи) і переробній промисловості (особливо в металургії і

хімічній промисловості).

Механізм державного управління використанням вторинних сировинних ресурсів, особливо металургійного виробництва, в умовах дефіциту енергетичних ресурсів та інтенсивного використання невідновлюваних природних ресурсів залишається важливою науковою проблемою і потребує подальших досліджень.

Зниження собівартості продукції також може відбуватися за рахунок зменшення втрат під час видобутку і збагачення руд. Наприклад, при розробці Криворізького залізорудного родовища втрачається 8-8,5 млн т сировини в надрах.

А зменшення втрат руди на 1% забезпечує приріст запасів більш ніж на 500 тис. т за рік без витрат на розвідку, проходку гірничих виробок, придбання устаткування.

Великі резерви зниження втрат металу можуть бути досягнуто при збагаченні руди. На шести гірничо-збагачувальних комбінатах України щорічно з відходами губиться до 25% заліза. У Нікопольському марганцевому басейні у відходах збагачення втрати марганцю складають 27%. Відходи чорної металургії утворюються вже на стадії видобутку руди. При цьому слід зазначити, що близько 70% пустих порід і відходів збагачення можна використовувати для виробництва будівельних матеріалів.

Підприємства чорної металургії, видобуваючи залізну руду, всі інші компоненти, у тому числі мідь, цинк, свинець, золото відправляють у відвали.

У шламсховищах Криворізьких ГЗК, що переробляють залізісті кварцити, вже накопичено 500 млн. т відходів збагачення і щорічно вони поповнюються на десятки мільйонів тон. Криворізький гірсько-збагачувальний комбінат, одержуючи залізорудний концентрат, іншу породу відправляє у відвали, а в ній містяться рідкісні метали, зокрема золото. За деякими експертними оцінками золота у відвали цього комбінату щорічно надходить близько 10 тонн і за весь час накопичилося не менш ніж 250 тонн.

У металургійному виробництві 80% від загальної кількості твердих промислових відходів складають шлаки. Це відходи доменного і сталеплавильного виробництв. Їх щорічно утворюється 30 млн. т (для прикладу: виплавка чавуну в 2001 році в Україні склала 26,4 млн. т, сталі – 33,5 млн. т). Ступінь їхнього використання (відходів) складає 90 -93%.

В даний час усі шлаки можна переробляти в добрива або будівельні матеріали. Економічний ефект використання шлакоситалів у будівництві обумовлений порівняно невисокою собівартістю виробів, поліпшенням якості і збільшенням довговічності конструкцій.

Висновки: По-перше, вже зараз обласним державним адміністраціям необхідно провести інвентаризацію накопичених техногенних утворень в області. Реєстри техногенних накопичень вторинної мінеральної сировини для узагальнення потрібно передати в Державну службу геології та надр України.

По-друге, техногенні об'єкти в законодавстві щодо надрокористування потрібно вивести як особливі. Держава не заохочує бізнес до інвестицій і

можливості вивчати цей об'єкт без аукціону. Задля того, щоб власник унікальної технології взяв на себе вирішення державної проблеми щодо рекультивациі об'єкту, йому потрібно податися на аукціон, створивши собі штучну конкуренцію. Наразі законодавством не передбачено отримання спецдозволів на опрацювання цих природних ресурсів, що могло би вирішити екологічні питання, звільнити тисячі гектарів землі і усилити економіку.

По-третє, необхідно внести зміни до Закону України «Про відходи» щодо забезпечення доступу фахівців геологічної галузі та екологічної служби на техногенні об'єкти, що відносяться до приватної власності

Проблему утилізації та переробки відходів можна вирішити швидко. Мова навіть не про систему покарань і заохочень. Питання в іншому. Результатом співробітництва держави і бізнесу в цьому питанні стануть нові економічні можливості, створення нових високотехнологічних галузей з потужним потенціалом, вирішення екологічних проблем і зростання ВВП.

Економіка, яка сприяє повторному використанню та переробці матеріалів, а також подовженню терміну служби продуктів, є, за визначенням, більш трудомісткою, ніж та, що базується на філософії утилізації, тобто на лінійних потоках ресурсів. Основна причина, звичайно, полягає у тому, що піклування про вже зроблене – шляхом ремонту, техобслуговування, модернізації та відновлення – вимагає більших трудовитрат, ніж видобуток та виробництво, взяті разом [2, с. 34].

По-четверте, застосування смарт-технологій, як відзначено в роботі [3, с. 19], забезпечить майбутній поступальний розвиток металургійної промисловості за рахунок підвищення її гнучкості й адаптивності до динамічних змін зовнішнього та внутрішнього середовища й дозволить повніше використовувати ефект синергії та впровадження «розумних» рішень у взаємопов'язаних і суміжних галузях.

Список використаних джерел:

1. Сталінська О. В. Реалізація принципів сталого розвитку в стратегічному управлінні підприємством: монографія / НАН України, Інститут економіки промисловості. Донецьк, 2012. 320 с.
2. Війкман А., Сконберг К. Побудування моделей: Крістіан Сконберг та Морген Берглунд. Циркулярна економіка та переваги для Суспільства. Явні перемоги в області робочих місць та клімату в економіці, заснованій на відновлюваній енергії та ресурсоефективності. Дослідження стосовно Чеської Республіки та Польщі: Звіт про дослідження на вимогу Римського клубу за підтримки Фонду MAVA Переклад та видання українською за підтримки Української асоціації Римського клубу: Римський клуб. Українська асоціація Римського клубу. 54 с.
3. Амоша О. І., Нікіфорова В. А. Розвиток металургійної промисловості: світовий досвід та уроки для України. *Економіка України*. № 9-10, 2019. С. 21.